

Ministerstwo Zdrowia

Departament
Zdrowia Publicznego

ZPN.055.1.2024
Warszawa, 17 czerwca 2024

Szanowny Panie,

w związku z petycją z dnia 21 marca 2024 r., w sprawie obowiązkowego oznaczania produktów zawierających szkodliwe dla zdrowia składniki, Departament Zdrowia Publicznego uprzejmie prosi o przyjęcie poniższego.

Obecność w żywności składników zidentyfikowanych jako szkodliwe dla zdrowia człowieka jest już uregulowana przez rozporządzenia unijne, w których zostały ustalone odpowiednie wymagania oraz maksymalne dopuszczalne poziomy tych substancji. Dotyczy to takich substancji jak: zanieczyszczenia chemiczne, zanieczyszczenia mikrobiologiczne, pozostałości pestycydów, izomery trans kwasów tłuszczowych.

Obok unijnych przepisów, w Polsce obowiązuje również ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. z 2023 r. poz. 1448), zgodnie z którą żywność dopuszczona do sprzedaży na terenie kraju musi być bezpieczna dla zdrowia ludzi, a produkty niespełniające wymagań prawa żywnościowego nie mogą być oznakowane i wprowadzane do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jako żywność. Należy podkreślić, że na mocy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin, ustanowiono ramy odnoszące się do organizowania kontroli urzędowych w zakresie sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt. Organy urzędowej kontroli żywności kontrolują,

czy wymogi prawa żywnościowego są wypełniane oraz weryfikują prawidłowość funkcjonowania systemów kontroli wewnętrznej.

W odniesieniu do poruszanej w petycji kwestii „wprowadzenia przepisów dotyczących obowiązkowego oznaczania produktów zawierających szkodliwe dla zdrowia składniki takie jak (...) tłuszcze trans” Departament pragnie podkreślić, że od 2019 r. w krajach Unii Europejskiej (UE) obowiązuje rozporządzenie Komisji (UE) 2019/649 z dnia 24 kwietnia 2019 r. zmieniające załącznik III do rozporządzenia (WE) nr 1925/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do izomerów trans kwasów tłuszczowych, innych niż izomery trans kwasów tłuszczowych naturalnie występujące w tłuszczu pochodzenia zwierzęcego, które wprowadza obowiązek limitowania przemysłowo produkowanych tłuszczów trans (i-TFA) w produktach spożywczych na poziomie do max. 2 g i-TFA/ 100 g tłuszczu. Zgodnie z ww. rozporządzeniem (art. 2) „podmioty działające na rynku spożywczym zaopatrujące inne podmioty działające na rynku spożywczym w żywność nieprzeznaczoną dla konsumenta finalnego lub nieprzeznaczoną do dostarczenia na potrzeby handlu detalicznego zapewniają, by zaopatrywane podmioty działające na rynku spożywczym otrzymywały informacje na temat ilości izomerów trans kwasów tłuszczowych, innych niż izomery trans kwasów tłuszczowych naturalnie występujące w tłuszczu pochodzenia zwierzęcego, jeżeli ilość ta przekracza 2 g na 100 g tłuszczu”. Jednocześnie Departament zwraca uwagę na fakt, że prace nad wyborem i wdrożeniem odpowiedniej strategii ograniczenia spożycia izomerów trans kwasów tłuszczowych (ang. trans fatty acids, TFA, tłuszcze trans) z dietą prowadzone były od wielu lat i obejmowały zarówno działania na szczeblu krajowym, jak i unijnym. W 2015 r. Komisja Europejska (KE) przyjęła sprawozdanie, w którym przedstawiono następujące warianty strategiczne w zakresie ograniczenia spożycia tłuszczów trans z dietą: obowiązkowa informacja o zawartości TFA na etykietach produktów, dopuszczalny prawnie unijny poziom zawartości TFA w żywności, dobrowolne porozumienia zawierane na szczeblu Unii Europejskiej (UE) lub wytyczne UE dotyczące krajowych limitów zawartości TFA w żywności. W pracach grupy roboczej powołanej do wybrania najlepszej opcji czynnie uczestniczył przedstawiciel Polski powołany z ramienia Ministra Zdrowia – pracownik naukowy Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – Państwowego Instytutu Badawczego (NIZP PZH – PIB). Z przeprowadzonej oceny skutków wdrożenia na terenie UE jednego z ww. wariantów wynikało, że najlepszą opcją ograniczenia spożycia TFA, przy uwzględnieniu wpływu na społeczeństwo, gospodarkę oraz środowisko, jest wprowadzenie obowiązkowego limitowania i-TFA w produktach spożywczych na poziomie 2 g/100 g tłuszczu. Polska, podobnie jak pozostałe państwa członkowskie, poparła ten wariant strategiczny.

Ponadto należy zaznaczyć, że od ponad 20 lat w ww. Instytucie prowadzone są badania nad zawartością izomerów trans kwasów tłuszczowych w żywności i płynach ustrojowych, a od 2004 r. wspólnie z Głównym Inspektorem Sanitarnym (GIS), realizowane są systematyczne badania monitoringowe wybranych kategorii produktów spożywczych, które mogą być potencjalnym źródłem izomerów trans kwasów tłuszczowych w diecie. Działania obejmujące urzędową kontrolę i monitoring żywności w kierunku zawartości TFA są prowadzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną (PIS), która podlega ministrowi właściwemu do spraw zdrowia. Od 2003 r. w Głównym Inspektoracie Sanitarnym corocznie opracowywany jest, we współpracy z jednostkami badawczo – rozwojowymi (m.in. NIZP PZH-PIB) i innymi podmiotami współpracującymi z GIS, jednolity ramowy Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Obejmuje on urzędową kontrolę i monitoring żywności pochodzenia niezwierzęcego produkowanej i wprowadzanej do obrotu oraz produktów pochodzenia zwierzęcego znajdujących się w handlu detalicznym. Poszczególne kierunki badań oraz grupy i podgrupy asortymentu produktów wybierane są na podstawie m.in. zakresu kompetencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej, obowiązujących przepisów prawnych w obszarze bezpieczeństwa żywności, w tym wytycznych Komisji Europejskiej, opinii Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), najczęściej występujących potencjalnych zagrożeń zdrowia ludzi wynikających ze spożycia żywności, dotychczasowych wyników badań naukowych czy wyników badań realizowanych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w zakresie bezpieczeństwa żywności. W ramach ww. Planu pobierania próbek do badania żywności badane się próbki w ponad 20 różnych kierunkach, w tym w kierunku zawartości izomerów trans kwasów tłuszczowych. Do chwili obecnej zawartość TFA oznaczano w ponad 1200 losowo pobranych na terenie całego kraju próbkach różnych grup środków spożywczych m.in. chipsach, koncentratkach zup i sosów, margarynach twardych i miękkich, wyrobach cukierniczych i ciastkarskich czy żywności typu „fast food”. Rokrocznie prowadzony jest monitoring zawartości TFA w preparatach do początkowego i dalszego żywienia niemowląt. Wyniki badań są regularnie publikowane w czasopiśmie krajowym i są podstawą do opracowywania norm i zaleceń żywieniowych dla populacji polskiej m.in. „Normy żywienia dla populacji Polski i ich zastosowanie” (red. M. Jarosz i wsp., NIZP PZH, 2020).

Ponadto w celu informowania konsumentów nt. rzeczywistej zawartości TFA w żywności dostępnej na polskim rynku NIZP PZH-PIB, w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025¹, a wcześniej w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata

---

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz.U. 2021 poz. 642)

2016-2020² finansowanego ze źródeł Ministerstwa Zdrowia, prowadzi od 2017 r. badania zawartości izomerów trans, które sukcesywnie udostępnia poprzez elektroniczną bazę danych zawartości izomerów trans (e-Baza) dostępną pod adresem <https://izomery.pzh.gov.pl/>. Do e-Bazy wprowadzane są wyniki oznaczeń analitycznych zawartości izomerów trans kwasów tłuszczowych w: 1/ produktach losowo pobranych w ramach badań monitoringowych prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną oraz 2/ produktach ogólnopolskich i lokalnych producentów (pobór celowany). e-Baza jest pierwszą tego typu bazą o zasięgu krajowym, pełni przede wszystkim rolę informacyjno-edukacyjną dla konsumentów. W bazie można znaleźć informację nt. przeciętnej, minimalnej i maksymalnej zawartości tłuszczów trans w różnych kategoriach i grupach środków spożywczych. Pozwala to na dokonywanie właściwych wyborów żywnościowych. W celu skutecznej oceny pobrania tłuszczów trans z diety, w bazie podano wartości w g/100g produktu, g/porcję i g/cały produkt. Zamieszczono również dodatkowo informacje nt. wielkości porcji oraz całego produktu. Baza jest na bieżąco uzupełniana i aktualizowana. Należy zaznaczyć, że e-Baza jest ogólnodostępną stroną internetową – nie jest wymagana opcja zakładania indywidualnego konta użytkownika i logowania. Dzięki temu osoba zainteresowana w każdej chwili może odczytać interesujące ją dane - wymagany jest jedynie dostęp do Internetu na elektronicznych urządzeniach przenośnych (tablet, telefon, laptop).

W odniesieniu do innych wskazanych w petycji składników, należy zauważyć, że fruktoza występuje naturalnie w wielu produktach, których spożycie z całodzienną dietą jest zalecane, m.in. w owocach, które oprócz cukrów, w tym fruktozy, wnoszą także inne cenne składniki (witaminy, składniki mineralne, błonnik).

Podobnie jest w przypadku innych składników żywieniowych, takich jak np. tłuszcz, nasycone kwasy tłuszczowe czy sód, które wpływają niekorzystnie na organizm człowieka tylko wówczas, gdy są spożywane w nadmiarze. Uznanie ich więc za szkodliwe dla człowieka, niezależnie od tego w jakich produktach są obecne i w jakich ilościach są spożywane jest nieuzasadnione. Oznaczanie żywności, która takie składniki zawiera, jako żywności szkodliwej wprowadzałoby konsumentów w błąd. Istnieje również ryzyko, że takie negatywne oznaczenie produktu spożywczego ze względu na zawartość w nim składników odżywczych będzie odbierane zbyt jednostronnie przez konsumentów o niewielkiej wiedzy w zakresie wartości odżywczej żywności i zaleceniach żywieniowych. Może to powodować negatywne skutki żywieniowe, tj. całkowite unikanie produktów, które oprócz np. naturalnej zawartości tłuszczu, cukrów lub soli, dostarczają także innych

---

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz. U. 2016 poz. 1492)

cennych składników odżywczych (białka, niezbędnych nienasyconych kwasów tłuszczowych, błonnika, witamin, składników mineralnych).

Aktualne przepisy odnoszące się do znakowania żywności, w szczególności przepisy rozporządzenia (UE) nr 1169/2011, pozwalają konsumentom na dokonywanie bezpiecznych i świadomych wyborów, dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb i ograniczeń. Na podstawie ww. przepisów obowiązkowe jest w odniesieniu do żywności zamieszczenie wykazu składników (z wyróżnionymi substancjami powodującymi alergię lub reakcje nietolerancji) oraz informacji o wartości odżywczej.

Ww. informacje zamieszczone w oznakowaniu żywności oraz wiedza na temat obowiązujących zaleceń żywieniowych, wciąż stanowią najlepszą i najbardziej obiektywną podstawę do dokonywania świadomych i dobrych wyborów żywieniowych.

Podsumowując Departament pragnie podkreślić, że obowiązujące przepisy prawne, ustanawiają ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, które ma gwarantować bezpieczeństwo produktów spożywczych na każdym etapie łańcucha produkcji i dystrybucji. Ponieważ żywność dostępna w Polsce znajduje się pod bieżącym nadzorem organów urzędowej kontroli żywności, brak jest zatem podstaw do kwestionowania jej bezpieczeństwa dla zdrowia i życia człowieka. Kwestią wyboru konsumentów jest wyłącznie rodzaj i źródło pochodzenia żywności. W związku z powyższym Departament zwraca uwagę, że niezbędna jest edukacja, celem której powinna być poprawa świadomości i wiedzy społeczeństwa z zakresu żywności i żywienia poprzez dostarczanie konsumentom odpowiednich informacji o produktach oraz ich składzie. Należy podkreślić, że od wielu lat Ministerstwo Zdrowia oraz m.in. NIZP PZH - PIB prowadzą działania w ww. zakresie.

Mając na uwadze powyższe, Departament nie zauważa zasadności wprowadzenia postulowanych działań.

Z wyrazami szacunku

Karina Szewczyk
Zastępca Dyrektora
/dokument podpisany elektronicznie/